

NOTA AAN DE VLAAMSE REGERING

Betreft: Toekomstperspectief van de Vlaamse vrijetijdspas, UiTPAS

1. INHOUDELIJK

1.1. Situering

Op basis van de nota aan de VR van december 2013 (VR 2013 2012 DOC.1551) werd in het addendum bij de beheersovereenkomst met Cultuurnet Vlaanderen (VR 2013 2012 DOC.1551/9BIS) opgenomen dat er eind 2016 een evaluatie zou komen van de UiTPAS als participatie-instrument.

Daartoe zou in één bijkomende regio een wetenschappelijk begeleide effectenmeting gebeuren door middel van een nulmeting begin 2014 en een vervolgmeting eind 2016.

In 2016 werd besloten om geen tussentijdse evaluatie/meting te organiseren maar om voor het einde van de beleidsperiode, rekening houdend met de verschillende uitrolscenario's (centrumstad, grootstad, regio) een representatieve en kwaliteitsvolle evaluatie te organiseren. Deze keuze werd enerzijds genomen omdat werd vastgesteld dat de nulmetingen in Aalst en Gent niet representatief waren en omdat omwille van de korte tijdsperiode tussen nul- en vervolgmetingen in beide steden, de effectmeting op daadwerkelijke participatie irrealistisch was.

Anderzijds omdat het belangrijk en interessant zou zijn om in de evaluatie, naast de uitrol van de UiTPAS in een centrumstad (Aalst) en een grootstad (Gent), ook een Uit-regio mee te nemen.

Eind 2018 werden in een mededeling aan de Vlaamse Regering de analyses en conclusies uit het evaluatierapport van UiTPAS voorgelegd (VR 2018 0712 MED.0459/1). Op 17 januari werd het rapport besproken in de commissie Cultuur, Jeugd, Sport en Media van het Vlaams Parlement. Deze nota bevat, op basis van de conclusies en aanbevelingen van het evaluatierapport en de besprekingen in het parlement een aantal concrete voorstellen om de uitrol van UiTPAS in Vlaanderen te optimaliseren.

1.2. Conclusies en aanbevelingen

1.2.1. Uitrol in Vlaanderen

Vaststelling 1: De uitrol van de UiTPAS verloopt kwalitatief, maar traag.

Momenteel werken 41 steden en gemeenten en 13 regio's met UiTPAS; tegen 2021 moeten dat er respectievelijk 100 en 20 zijn, zoals afgesproken in de beheersovereenkomst met publiek vzw. Voor

2019 verwacht publiek dat er nog drie tot vier nieuwe regio's aansluiten, ook 35 lokale besturen toonden concrete interesse om met UiTPAS aan de slag te gaan.

De voorbereiding en implementatie van UiTPAS is een uitdagend en intensief project, zowel voor de lokale besturen als voor publiek, omdat het ingrijpt op lokale werkprocessen en bestaande diensten, en een stevig lokaal draagvlak onontbeerlijk is.

Pro memorie, lokale besturen kunnen op twee manieren instappen in UiTPAS. Ze sluiten aan bij een bestaande regio (olievlek) op voorwaarde dat ze het geheel van afspraken (vb. solidaire kostendeling ¹) binnen de regio volgen of starten een eigen UiTPAS-regio via een beoordelingsprocedure (goedgekeurd door de vorige Vlaamse Regering (VR 2014 1912 DOC. 1300/1)).

Aanbeveling:

Gegeven de complexiteit en de intensiteit van een lokale opstart is het aangewezen om de komende jaren sterker **op regio-uitbreiding in te zetten**. Dit is mogelijk via de olievlakstrategie door aan te sluiten bij bestaande regio's, die in vele gevallen ontstaan zijn of getrokken worden vanuit een sterke centrumstad.

Om een versnelling hoger te schakelen, zal -op aangeven van en door publiek- **een extra uitrolmodel** uitgewerkt worden dat de instap moet versoepelen.

Het zogenaamde 'best practice' model gaat uit van een aantal specifieke voorwaarden. Als een lokaal bestuur een aantal voorwaarden, met name solidaire kostendeling 20-40-40, doelgroepcriteria (gebaseerd op het statuutverhoogde tegemoetkoming en schuldenbemiddeling), aanwezigheid van een lokaal netwerk (afsprakennota vrijetijdsparticipatie van mensen in armoede), voldoende aanbod en een regionale intentie en visie, onderschrijft dan heeft het de meeste kans om goedgekeurd te worden en snel te kunnen starten. Ook de procedure (nu bvb slechts één opstartmoment per jaar) moet dan versoepeld kunnen worden.

Het model vereenvoudigt m.a.w. de instap en op termijn ook de aansluiting van andere lokale besturen bij nieuwe regio's. Het wordt voor een kleinere stad (< 40.000 inwoners) mogelijk om te starten als ze aan de specifieke voorwaarden voldoen, aangezien het criterium van het inwonersaantal in dit model ondergeschikt is aan bovenstaande criteria. Dat betekent dat er ook in gebieden waar vooral kleinere gemeenten aanwezig zijn UiTPAS-regio's kunnen ontstaan.

Vaststelling 2: De UiTPAS is ongelijk gespreid in Vlaanderen.

Zowel West-Vlaanderen als Oost-Vlaanderen spelen momenteel een trekkersrol.

In de provincie Antwerpen zijn al enkele steden met UiTPAS van start gegaan en sluiten ook een aantal randgemeenten aan. Verschillende steden en gemeenten zijn zich regionaal aan het organiseren rond vrijetijd.

Daarnaast hebben een aantal steden en gemeenten in het verleden een eigen systeem ontwikkeld zoals bijvoorbeeld de Kansentras in Sint-Niklaas, de A-kaart in Antwerpen of de Vrijetijdspas in Herentals of Heist-op-den-berg.

Vooraf in de provincie Limburg en Vlaams-Brabant is er nog groeimarge. In beide provincies zijn minder centrumsteden aanwezig wat deels de blinde vlekken verklaart. Bovendien zijn er zowel in Limburg als Vlaams-Brabant nog heel wat gemeenten zonder lokaal netwerk. Het gaat vaak over eerder kleinere gemeenten die voor de implementatie regionaal moeten samenwerken.

Op deze blinde vlekken zou extra op ingezet moeten worden.

¹ De kosten die een kansentariaf met zich meebrengen worden op een solidaire manier gedeeld tussen aanbieder, overheid en mensen in armoede, bijvoorbeeld 40-40-20.

Aanbeveling:

Publiq maakt in samenspraak met relevante partners (o.a. Demos vzw en het steunpunt voor bovenlokale cultuurwerking) een afsprakennota waarin o.a. volgende elementen worden opgenomen: snelle winsten via integratie van bestaande alternatieve systemen, prioritaire focussteden, -gemeenten en regio's (geografische planning), timing, en afspraken m.b.t. begeleiding en ondersteuning (stimuleren, organiseren, implementeren en opvolgen) van het UiTPASproject. Deze afspraken worden opgenomen in de respectievelijke beheersovereenkomsten.

1.2.2. Bovenlokale noden

Vaststelling: lokale flexibiliteit geeft bovenlokale spanning

UiTPAS werkt vandaag meer en meer op een regionale schaal. Het uitgangspunt is en blijft wel de lokale autonomie wat een verschillende intensiteit in ondersteuning vraagt. Doch worstelen zowel de steden en gemeenten, net zoals de regio's met een gebrek aan capaciteit om het groeiend succes van de UiTPAS kwaliteitsvol te blijven ondersteunen.

De meer regionaal georiënteerde uitrol betekent ook meer ondersteuning op bovenlokale schaal. De verschillende snelheden van gemeenten in een regionale samenwerking, de afstemming met bovenlokaal georganiseerde structuren en onvoldoende regionale en lokale capaciteit hebben een impact op de regionale implementatie van UiTPAS.

De transversaliteit van UiTPAS vergt bovendien expertise in diverse domeinen en vraagt aan de betrokken lokale besturen ondersteuning van de regio.

Momenteel worden binnen regionale samenwerkingen al een aantal operationele taken op regionaal niveau opgenomen. De vraag is wie deze bovenlokale rol kan opnemen en welke ondersteuning er vanop het Vlaamse niveau, en meer bepaald door de intermediaire spelers, geboden kan worden.

Aanbeveling 1:

Voor de regie op bovenlokaal niveau is een rol weggelegd voor de regio-coördinatoren van de intergemeentelijke samenwerkingsverbanden (IGS) binnen de contouren van het nieuwe decreet bovenlokale cultuurwerking. Een regio-coördinator kan m.b.t. UiTPAS de regie opnemen (zoals het afstemmen van een afsprakenkader, inhoudelijke en transversale ondersteuning bieden). Deze opdrachten sluiten naadloos aan op de doelstellingen die het decreet met de werkingssubsidies voor intergemeentelijke samenwerkingsverbanden beoogt, nl. het een geïntegreerd bovenlokaal cultuurwerk ontwikkelen en regierol vervullen als verbinder en facilitator van het bovenlokale culturele veld.

Van het Departement Cultuur, Jeugd en Media wordt verwacht dat ze binnen de indieningsprocedure voldoende aandacht hebben voor het Vlaamse instrument UiTPAS, meer bepaald in de cultuurnota die de IGS'en indienen ter motivering.

Bij een eventuele decreetwijziging aan het Decreet bovenlokale cultuurwerking kan de rol voor de regio-coördinatoren m.b.t. UiTPAS-regio's expliciet verankerd worden.

Bovendien kunnen één of meerdere gemeenten binnen een IGS een project indienen om met UiTPAS te starten en hiervoor Vlaamse projectmiddelen gebruiken. Als een aantal gemeenten in een bepaalde regio nog niet werken met UiTPAS zouden ze op die manier hun implementatie kunnen financieren.

Aanbeveling 2:

Wat de centrale ondersteuning betreft, wordt overleg georganiseerd en afspraken gemaakt tussen de diverse bovenbouwactoren in functie van het stimuleren van UiTPAS-regio's en het ondersteunen bij de implementatie ervan.

Publiq vzw blijft inzetten op intensieve begeleiding o.a. m.b.t. bovenlokale communicatie, platformontwikkeling, toepassing van het uitrolkader, tweedelijnsupport en -helpdesk, kennisdeling enzovoort.

Daarnaast dient Demos vzw UiTPAS mee te nemen in haar ondersteuning m.b.t. de lokale netwerken ter bevordering van de vrijetijdsparticipatie van mensen in armoede, toeleiding van mensen in armoede, het ontsluiten van het bovenlokale aanbod voor mensen in armoede en de geïntegreerde samenwerking tussen cultuur, jeugd en sport. De samenwerking met publiq hieromtrent wordt geformaliseerd in een afsprakennota (zie hoger).

Ook het nieuwe steunpunt bovenlokale cultuurwerking dient een rol op te nemen in de ondersteuning van de UiTPAS-regio's, en formaliseert dit in een afsprakennota met publiq vzw waarin duidelijk omschreven staat wie welke taken en opdrachten opneemt.

Het afsluiten van een afsprakennota wordt opgenomen in de af te sluiten beheersovereenkomsten van Demos vzw, publiq vzw en het steunpunt Bovenlokale cultuurwerking vzw. Het departement treedt dan uiteraard als facilitator op.

1.2.3. UiTPAS is een inspirator

Vaststelling: een niet-stigmatiserende vrijetijdskaart of een sociale kortingskaart

De automatische toepassing van een sociale korting inspireert ook andere beleidsdomeinen (Social Smart City). Steeds meer lokale besturen vragen om UiTPAS-houders met kansentarieef op basis van hun pas ook andere sociale voordelen toe te kennen (kinderopvang, sociale restaurants, ...).

Aanbeveling:

Het UiTPAS-instrumentarium inzetten buiten het vrijetijd domein noopt tot voorzichtigheid. Het uitgangspunt blijft een brede vrijetijdskaart die niet stigmatiserend werkt. Andere toepassingen dienen eerst secuur uitgetest te worden binnen een afgesproken kader, en voldoende gemonitord te worden.

Concreet betekent dit dat UiTPAS pas kan gebruikt worden als identificator op voorwaarde dat:

- UiTPAS enkel bruikbaar is binnen een afgesloten omgeving;
- de ontwikkeling van deze bijkomende functies verloopt via aparte financiering zodat de middelen die nu geïnvesteerd worden vanuit cultuur, jeugd en sport ter beschikking blijven voor de stimulering van de vrijetijdsparticipatie;
- communicatie over het specifieke gebruik van UiTPAS enkel persoonlijk gebeurt of via een specifiek doelgroepenkanaal;
- er geen verdeling/verkoop van UiTPAS kan zijn enkel met die bepaalde doelstelling en er altijd verwezen wordt naar de reguliere verkoopkanalen waar ook de nodige communicatie over vrije tijd gebeurt;
- er geen gebruik wordt gemaakt van het programma van sparen en ruilen en het registreren van kansentarieven, aangezien het de statistieken zou vertekenen.

Het is aangewezen dat publiq rapporteert aan de stuurgroep UiTPAS (kabinet cultuur en sport, Departement CJM, Sport Vlaanderen en VVSG) over de experimenten die andere sectoren raken en ze pas opschaalt na consultatie en goedkeuring van de stuurgroep.

Het is van belang dat publiq transparant communiceert naar de bestaande en nieuwe UiTPAS-regio's over de diverse toepassingen en mogelijkheden.

1.2.4. Optimaliseren van het instrument

Vaststelling: onbenutte mogelijkheden en onvoldoende betrokkenheid steden en gemeenten.

Uit het evaluatierapport blijkt dat zowel het potentieel van het spaar- en voordelenprogramma voor de pashouder als de marketingmogelijkheden onderbenut zijn. Bovendien vragen steden en gemeenten e.a. deelnemende partners meer betrokkenheid bij zowel de implementatie als de verdere uitrol. Thema's zoals effecten op het vlak van impact, technische issues, financiële implicaties voor steden en gemeenten, knelpunten bij uitrol met privaat aanbod (bvb. pretparken, recreatiezwembaden) vragen om overleg en inspraak.

Aanbeveling:

Publiq zal de komende jaren extra inzetten op complementaire bovenlokale communicatie en data-gedreven marketing. Publiq ontwikkelt daarnaast een begeleidingsaanbod voor de lokale besturen m.b.t. data-analyse zodat ze meer op maat van de pashouder kunnen communiceren. Ze ontwikkelen ook een beheersmodel rond de 'product roadmap' om kennis en draagvlak bij de lokale partners te verzekeren.

Tevens, door het verbeteren van de performantie van de applicaties moet de technische prestatie van UiTPAS aan de balie en online beter worden.

De vraag - van UiTPAS-gemeenten en regio's om de betrokkenheid van deelnemende steden en gemeenten en andere partners te verhogen (door o.a. collega-groepen te installeren, ...) moet beantwoord worden, eventueel in samenwerking met het steunpunt bovenlokale cultuurwerking-. Deze optimalisering dient verankerd te worden in de beheersovereenkomst met publiq vzw.

2. WEERSLAG VAN HET VOORSTEL OP DE BEGROTING VAN DE VLAAMSE GEMEENSCHAP

Het voorstel van beslissing heeft geen weerslag op de begroting van de Vlaamse Gemeenschap.

Het advies van de Inspectie van Financiën werd verkregen op 26/03/2019. De Inspectie van Financiën verleent een gunstig advies m.b.t. het voorstel van beslissing in deze ontwerpnota aan de Vlaamse Regering. Met toepassing van artikel 6, §5 van het Besluit van de Vlaamse Regering van 19 januari 2001 houdende de regeling van de begrotingscontrole en -opmaak, is voor dit dossier het gemotiveerd akkoord van de Vlaamse minister bevoegd voor de begroting, niet vereist.

3. WEERSLAG VAN HET VOORSTEL OP DE LOKALE BESTUREN

Het voorstel van beslissing vraagt, na de keuze van het lokale bestuur om in te stappen in het UiTPAS project, een duurzame wisselwerking tussen Vlaanderen en het lokale bestuur, zowel wat de implementatie betreft als de verdere ondersteuning door mensen en middelen.

4. WEERSLAG VAN HET VOORSTEL OP HET PERSONEELSBESTAND EN DE PERSONEELSBUDGETTEN

Het voorstel van beslissing heeft geen impact op het personeelskader of de personeelsbudgetten van de Vlaamse Gemeenschap.

5. KWALITEIT VAN DE REGELGEVING

Het voorstel van beslissing betreft op dit moment geen regelgeving en vereist dus ook geen reguleringimpactanalyse.

6. VOORSTEL VAN BESLISSING

De Vlaamse Regering beslist:

1. haar goedkeuring te hechten aan:
 - de opdracht om een 'best practice'-model aan te bieden binnen de aanvraagprocedure van UiTPAS voor lokale besturen verankeren in de beheersovereenkomst van publiek vzw;
 - het verankeren van de opmaak van een afsprakennota, die gevolg geeft aan de aanbevelingen in deze nota, tussen Demos vzw en publiek vzw in de beheersovereenkomsten van Demos vzw en publiek vzw;
 - de aanbeveling dat de regio-coördinator van intergemeentelijke samenwerkingsverbanden, in het kader van het decreet voor bovenlokale cultuurwerking, de regierol kan opnemen m.b.t. de opstart en verdere uitrol van de UiTPAS;
 - het verankeren van de opmaak van een afsprakennota, die gevolg geeft aan de aanbevelingen in deze nota, tussen publiek vzw en het steunpunt bovenlokale cultuurwerking in de beheersovereenkomsten van publiek vzw en van het steunpunt voor bovenlokale cultuurwerking;
 - de aanbeveling dat publiek moet rapporteren aan de stuurgroep UiTPAS over toepassingen van de UiTPAS voor andere domeinen en pas opschaaft na goedkeuring van de stuurgroep;
 - het verankeren van een aantal opdrachten in de beheersovereenkomst van publiek vzw om het instrument UiTPAS te optimaliseren.
2. de Vlaamse minister, bevoegd voor de culturele aangelegenheden, te gelasten
 - de nodige initiatieven te nemen om bovenstaande opdrachten te realiseren.

De viceminister-president van de Vlaamse Regering
De Vlaamse minister van Cultuur, Media, Jeugd en Brussel,

Sven GATZ

De Vlaamse minister van Werk, Economie, Innovatie en Sport,

Philippe MUYTERS

Bijlage:

- Het advies van de Inspectie van Financiën van 26 maart 2019.